

જમીન નિર્માણના પરિબલો

માતૃ પદાર્થ

સ્થલાકૃતિ

આબોહવા

જૈવિક ક્રિયાઓ

સમય

❧ માતૃ પદાર્થ

- જમીન સપાટીથી વધારે ઊંડાઈ તરફ જતા ખડકો મળી આવે છે. જેને માતૃ પદાર્થો કહેવાય છે. આ ખડકોના ધોવાણથી ખૂબ જ નાના આકાર ધરાવતા કણોનું નિર્માણ થયું જે મૂળ ખડક જેવા રાસાયણિક ગુણધર્મો તથા ખનીજ પદાર્થ ધરાવે છે.

❧ સ્થલાકૃત

- પહાડના ઢોળાઓ પર જમીનના સ્તરો ખુબ જ પાતળા હોય છે. જ્યારે મેદાની વિસ્તારમાં ધીમો પ્રવાહ તથા સમતલ સપાટી હોવાને લીધે ત્યાં જમીનના સ્તરો વધારે ઊંડા જોવા મળે છે.

❧ આબોહવા

- જમીન નિર્માણની પ્રક્રિયામાં આબોહવા મહત્વપૂર્ણ ભાગ ભજવે છે. કેટલાંક ક્ષેત્રોમાં વધારે તાપમાન તો કેટલાંક ક્ષેત્રોમાં વધારે વરસાદ તો કેટલાંક ક્ષેત્રોમાં દિવસ-રાત તાપમાનમાં વધારો તેમજ ભેજ-બાષ્પીકરણ, પવન વગેરેને લીધે જમીનનું નિર્માણ થાય છે.

❧ જૈવિક ક્રિયાઓ

- વિભિન્ન સજીવો જીવ પ્રવૃત્તિમાં જૈવિક તથા અજૈવિક ઘટકો સાથે ક્રિયા કરે છે. તેને જૈવિક ક્રિયા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- જમીનમાં રહેલા કેટલાંક જૈવિક પદાર્થો દ્વારા તેમાં નાઈટ્રોજનનો ઉમેરો તથા ભેજ ધારણ ક્ષમતા વગેરેની પ્રક્રિયામાં વધારો થાય છે.

દા.ત. – રાઈઝોબિયમ બેક્ટેરીયા જે વનસ્પતિના મૂળમાં રહેલા હોય છે. તે જમીનમાં નાઈટ્રોજન ઉમેરવાનું કાર્ય કરે છે. તથા અન્ય જૈવિક ઘટકોમાં કીડી, અળસિયા, ઉધઈ વગેરેનો પણ સમાવેશ થાય છે.

સમય

- જમીન નિર્માણની પ્રક્રિયા ખૂબ જ ધીમી પ્રક્રિયા છે. જમીનની ફળદ્રુપતા, પોષક તત્વોનો ઉમેરો વગેરે માટે ખૂબ જ વધારે સમય લાગે છે.
- દર વર્ષે 5 ડિસેમ્બરને વિશ્વ માટી દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે. 2019ના વિશ્વ માટી દિવસની થીમ “જમીન ઘોવાણ અટકાવીએ, આપણા ભવિષ્યને બચાવીએ” છે.

ભારતની ભૂગોળ

LATEST EDITION

તકશા દ્વારા સંપૂર્ણ અભ્યાસ

GPSC 1/2, PI, PSI/CONSTABLE, S.T.I., Dy.SO, નાયબ મામલતદાર, બિનસચિવાલય ક્લાર્ક, તલાટી, TET, TAT વગેરે વિવિધ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓ માટે અત્યંત ઉપયોગી પુસ્તક

FREE BOOKLET

1500+ MCQ

ભારતની ભૂગોળ

ATLAS
FLOW CHARTS
ICE FACT
QUR - HNS
TABLES

સંપૂર્ણ પરીક્ષા માટે ઉપયોગી પુસ્તક

ICE INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

NOW AVAILABLE